PER LA *PAU*

Núm. 25 - NOVEMBRE 2015
DONES, PAU I SEGURETAT:
15 ANYS DE LA RESOLUCIÓ
1325

ENTREVISTA

Entrevista a Luz Méndez, feminista i constructora de pau

Eugènia Riera
Institut Català Internacional per la Pau

Luz Méndez***, feminista i constructora de pau***

Luz Méndez és feminista, activista pels drets de les dones i constructora de pau de Guatemala. Va ser l'única dona que va participar en les negociacions de pau del seu país als anys 90 i la seva veu va ser determinant per aconseguir que els acords de pau incloguessin una perspectiva de gènere. Dues dècades més tard, continua reivindicant la participació política de les dones i lluitant perquè els estats es prenguin seriosament la Resolució 1325 sobre Dones, Pau i Seguretat de Nacions Unides. Perquè sense escoltar les dones, no es pot construir la pau.

Les organitzacions feministes fan un balanç agredolç de la Resolució 1325. La seva existència és, en si mateixa, un èxit, però la seva implementació i acceptació no està sent l'esperada. Fins a quin punt està sent útil la 1325?

Cal reconèixer el valor que té la resolució, ja que ens aporta elements que enforteixen les lluites per la pau i la seguretat. Però, d'altra banda, en el cas d'Amèrica Llatina, la 1325 és molt poc coneguda tant pels estats com per la societat civil. I aquest és un dels principals reptes: difondre-la. A més, per aconseguir uns bons resultats en la seva implementació és necessari ampliar els conceptes de pau i seguretat perquè concordin amb el context actual de la nostra regió.

En quin sentit?

A Amèrica Llatina la major part dels conflictes armats que van sorgir a la dècada dels 70 estan tancats -a excepció de Colòmbia, on hi ha un procés de pau que aviat culminarà- .

Tanmateix, estem vivint un procés creixent de violència que impacta a les societats en el seu conjunt i en particular a les dones. En els últims anys han sorgit actors -estatals i no estatals- que generen violència i inseguretat amb l'única finalitat d'acumular capital de forma il·lícita; vivim un nou context bèl·lic, caracteritzat per la militarització i el creixement del crim organitzat, derivat del narcotràfic, el tràfic de persones i el tràfic d'armes lleugeres. És un problema seriós que afecta la regió. Per això s'ha d'expandir el concepte de què és un conflicte, què és la pau i què és la seguretat, perquè es pugui traslladar a la realitat local el contingut de la resolució.

D'aquesta manera les dones se la sentirien més seva?

Sí. Hi ha molta violència als nostres països impulsada per empreses transnacionals extractives de minerals, cosa que genera enorme violència contra les dones i les seves comunitats. Elles s'haurien de sentir emparades per la Resolució 1325, perquè estan defensant la pau i la seguretat a les seves comunitats. Són constructores de pau, igual que les dones que lluiten a favor de la justícia i la memòria, i haurien de ser vistes i reconegudes com a tal. D'aquesta forma podríem contribuir a una major difusió i implementació de la resolució. I també és indispensable que els governs facin el paper que els correspon, avançant en la formulació dels plans d'acció nacional. A Amèrica Llatina només Xile i el Paraguai han aprovat aquests plans.

" A Amèrica Llatina vivim un nou context bèl·lic caracteritzat per la militarització i per això s'han d'ampliar els conceptes de pau i seguretat "

La falta de voluntat política i la falta de finançament són els principals obstacles per portar a la pràctica la 1325?

Si, definitivament, ambdós són seriosos obstacles. Perquè al final els principals responsables de posar en pràctica la resolució són els governs, i és allà on s'ha de treballar. Els estats membres de l'ONU han de mostrar una major voluntat política amb accions i polítiques concretes. I s'ha d'incrementar el finançament. Diversos països

s'han compromès -coincidint amb la presentació de l'Estudi Global sobre la implementació de la 1325 – a augmentar el seu finançament. Però no volem que aquests fons vagin per a més armes i més militarització, sinó per a més empoderament de les dones i més inversió en desenvolupament econòmic i social.

De fet, amb el pretext de la resolució 1325 alguns governs han optat només per incrementar la presència de dones a les forces de seguretat. Però aquest ús militarista no era en cap cas l'esperit de la resolució...

Amb aquest tipus d'interpretacions s'està extraient l'essència principal de la resolució. La 1325 va ser concebuda com una eina de drets humans de les dones i no com un mecanisme per augmentar les forces armades i policials. Sens dubte que hi ha d'haver balanç de gènere en tots els espais de decisió però no només en els exèrcits i en les missions de pau de l'ONU, sinó en la participació política a nivell nacional. És molt preocupant aquesta tendència de pensar que la 1325 són més dones als exèrcits i a les missions internacionals de pau.

" És molt preocupant la tendència de pensar que la 1325 són més dones als exèrcits i a les missions de pau "

Les dades de participació de les dones a les taules de negociació de pau (9%) tampoc no són gens esperançadores, malgrat que segons un informe de l'ONU la presència de dones augmenta considerablement la probabilitat d'un pacte estable. A què atribueix aquesta contradicció?

En primer lloc aquest és el resultat del sistema patriarcal. Les dones estem subrepresentades en tots els espais de decisió política, com són les negociacions de pau. Aquest és el principal obstacle que cal superar. Tots els actors involucrats en les taules de pau, particularment la comunitat internacional, haurien de fer un esforç per garantir que s'incorporin dones a les negociacions, perquè els acords de pau tinguin un enfocament de gènere. Jo estic convençuda, amb base a la meva pròpia participació a

les negociacions de pau de Guatemala (1991-1996), que si no hagués estat per la presència i capacitat d'influència de les dones no s'haguessin incorporat aquells compromisos relacionats amb la situació de les dones en els acords de pau. I també vaig extreure aquesta lliçó quan vaig participar en les negociacions de pau de Burundi com a part de l'equip d'experts en gènere. Quan al final del procés es va aconseguir incorporar la presència de dones va ser possible incloure els compromisos en relació amb el seu empoderament i a la igualtat de gènere. És absolutament indispensable garantir la participació de les dones, no només la seva presència sinó també la qualitat de la seva influència.

En les negociacions de Colòmbia i les Filipines sí que s'han incorporat dones. És un èxit de la 1325?

La 1325 hi ha contribuït, sens dubte. En el cas de Colòmbia, els actors internacionals que estan en el procés de negociació coneixen la resolució i li donen suport. I el més important és que la 1325 ha empoderat les dones. També a les Filipines hi ha un moviment de dones que ha utilitzat la resolució amb molta força.

" Les dones estem subrepresentades en tots els espais de decisió política. Aquest és el principal obstacle que cal superar "

Hi haurien d'haver més mecanismes de control i de rendició de comptes sobre l'aplicació de la 1325?

Sí. Cal que els estats membres de l'ONU rendeixin comptes a la ciutadania i al Consell de Seguretat sobre la implementació real de la resolució. Però també crec que ja no necessitem més discursos elegants i bonics en els debats de Nacions Unides, sinó que necessitem mecanismes per saber exactament què està fent cada país en favor de la implementació de la resolució.

Les mateixes organitzacions de dones haurien de pressionar més els estats?

Sí, i per a això és fonamental enfortir les nostres aliances a nivell internacional. Cal recordar que la resolució és precisament resultat d'aquesta capacitat de construcció d'aliances, d'aquesta voluntat política dels moviments de dones a nivell internacional. Ens hem d'unir més, no només entre les organitzacions de dones, sinó també amb altres tipus d'institucions, com per exemple les acadèmiques.

© Generalitat de Catalunya